

A Asociación Cultural Ergueitos de Sarria vén impulsar, un ano máis, "O roteiro de Fiz Vergara Vilariño": trátase dunha homenaxe arreo a un poeta (Fiz Vergara Vilariño (1952–1997) que representa certamente a metáfora do... labrego amargado pola inxustiza que atacaba a súa xente, aos humildes." Un loitador, xa que logo, que non cansou, ata que morreu, de esixir un mundo mellor e máis solidario.

Xustamente un día antes do falecemento de Fiz, Lois Celeiro entrevistouno: o resultado desa conversa aparece no volume *Fiz Vergara: Literatura e discapacidade*, (Maremagnum, 2005), e reflicte, daquela, o que foi a vida e obra dun poeta que tivo que aturar unha discapacidade –invalidante e mortal de necesidade– á que foi quen de se enfrontar cunha coraxe e máis cunha forza suficientes para lle permitir desenvolver unha obra lírica intensa, tal e como queda plasmada en títulos como *Pra vós* (Celta, 1971), *Encontro cos tiburós* (Xistral, 1973), *Orfo de ti en terra adentro* (Akal, 1976), *Poeta muineiro á deriva* (Xerais, 1982), *Nos eidos da bremanza* (Galaxia, 1990), *Pastora de sorrisos* (Sons Galicia, 1993) e *Animal sen fel* (Espiral Maior, 1998), ao tempo que tamén participou en volumes colectivos como *Cravo Fondo* (Follas Novas, 1977) ou *Os novísimos da poesía galega* (Akal, 1973). O primeiro deles, Cravo Fondo, ilustrado na súa portada cun debuxo de Sucasas, reproduce o manifesto do grupo do mesmo nome (Ramiro Fonte, Xesús Rábade, Xavier R. Barrio, Xulio L. Valcarcel, Xesús M. L. Valcarcel, Helena V. Janeiro e o propio Fiz Vergara), que se resume na frase: "Por Galicia, pola poesía, Cravo Fondo verba nova pra unha terra ceibe". Neste volumen, Fiz publica o poema: "Muller de ser e soño i espiga... Ai, muller de ser e soño/i espiga granada nas centeeiras!... Endexamais podo verte real/e verdadeira/fora dos

Cartel anunciador do roteiro.

O val de Lóuzara: paisaxe arreo na poesía de Fiz Vergara Vilariño.

Memoria de Fiz

Palabras para unha homenaxe

CIPRIANO LUÍS JIMÉNEZ CASAS

Como homenaxe ao poeta de *Nos eidos da bremanza* –e tal como xa anotamos– a Asociación Cultural Ergueitos de Sarria impulsa *O roteiro de Fiz Vergara Vilariño*. Trece creadores asumiron o compromiso de interpretar plasticamente un poema do autor, intensamente e fortemente ligado a unha terra "...louzariña e xabreira, polo baixar amodiño deste río Lóuzara, que remata sendo Lor, Sil, Miño e mar, por fin – en palabras do propio autor–".

Eduardo Valiñas, Paco Pestana, Otero Yglesias, Mónica Alonso, Vióleta Bernardo, Bucións, Álvaro de la Vega, Manuel Caamaño, Caxigreiro, Fernando Yañez, Miguel A.

Macías, Pazo Poy e Primitivo Lareu foron quen de desafiar unha paisaxe a carón do río Lóuzara, sempre vixiada polas serras do Courel e do Incio. Trátase, pois, dun museo ao aire libre, que é obrigado visitar.

O roteiro

"Todo o que é dozura e cores ameadas no Incio –dicía Anxel Fole– é friaxe sombriza en Lóuzara".

O silencio, a humidade, distancia, despoboamento e mais a auga xélida e transparente do Lóuzara, que camiña paseniño. Un río que

–como relataban os indios canadiños, do San Lorenzo– vén ser "un camiño que marcha".

Cada unha das pezas presentes no roteiro ten a misión de interpretar a obra dun poeta sufrinte "... que viviu preso dunha distonía muscular, dunha enfermidade que o fixo sufrir tanto como o facía sufrir a inxustiza".

Cadansúa peza fai referencia, polo tanto, a un poema de Fiz. Non era fácil o proxecto dos responsables de Ergueitos, para levalo adiante no Val de Lóuzara: alí onde a brétema de tristura e desespero... angustia desesperada (bremanza), foi tan cantada polo poeta da xabreira.

Non cansou de esixir un mundo mellor e máis solidario

canles precisos de todos os soños". Poemas soltos, teatro, contos e relatos, ensaio e artigos seus frón publicados aínda no xornal *El Progreso* de Lugo.

En 1961, Fiz sufriu unha caída aparatosa no corredor da súa casa de Santalla, e da que foi operado en Barcelona. Mais a este problema xuntásele logo unha "distonía muscular", que o foi tollendo de forma progresiva, orixinándolle unha discapacidade crónica e irreversible ata a súa morte, acontecida en 1997.

O poeta de Santalla ou de Lóuzara, rebelábase

con forza, a pesar dese hándicap: "Eu quero ser ceibe –anunciaba–, pero estou atado de pés e mans ao compromiso por ver que son ceibes os meus, que sodes todos, pero de modo máis especial o grupo dos meus intégrano os que están máis presos pola inxustiza do capitalismo dexenerado, malvado; os que –incrivelmente– aínda coñecen por experiencia o que é a fame". Fiz sentiuse ao longo da súa vida: "cun corpo doente, retorcido, escarallado literalmente, cansado de mirar os biosbardos, de non facer case nada do que lle houbera gustado facer".

Na entrevista de Celeiro, o poeta dicíalle a este que se a conversa saía ben, tiñan que facer unha festa e invitar a todos os amigos para mostrarlles Santalla e explicarlles o que quere dicir *xabreira* ("sombriza", "sombriña", adxectivo unido ao topónimo de Lóuzara). Igualmente deberían ver o muíño e mais a fonte da cova e que Mero e Mini cantasen o seu poema: "Rapazas vsíde ó muíño/rapazas

vide muíñar/que eu son poeta muíneiro/e heivos facer un cantar".

Á pregunta de se cría en Deus, respondía con sorna: "En Deus e mais no Demo, naturalmente. Eu creo na vida, e na morte que só é a outra cara, e que tampouco me dá un medo especial. Daquela, amo a vida como posibilidade de facer esquecer o tempo que nos queda ata perdelo do xeito menos ruín posible...o de andaren en rezos e liturxias, éche cousa dos que teñen moito que perder...dos trapalleiros e daqueles de mala conciencia".

Mancado pola dor e pola inxustiza, "o solitario de Lóuzara", tal como o definía Dario Xohán Cabana, coidaba que ser escritor supoñía que os autores debían asumir unha férrea disciplina á marxe dos abaneos da fama. O talento –dicía– non é repentino, máis ben se consegue tras longos anos de constancia no traballo.